

ОТ СИЛИСТРА С ЛЮБОВ: КАК 16-ГОДИШНИ УЧЕНИЦИ ПОСТРОИХА УЧИЛИЩЕ В ГАНА

Георги Станков¹

Резюме

Текстът представя изследване на случай на краудфъндинг кампания на български ученици, проведена през 2015г. с цел набирание на средства за построяване на училище в западноафриканската държава Гана. Кампанията е организирана от един клас от Езикова гимназия „Пејо Яворов“ в гр.Силистра. Авотрът представя различни аспекти на организацията, дейностите и резултатите на кампанията, като поставя изследвания случай в контекста на пандемията на Ковид-19 през 2020 г. и дискусията за ролята на националната държава и наднационалната солидарност.

Ключови думи: пандемия, национална държава, солидарност, благотворителност, дарителство, краудфъндинг, образование

FROM SILISTRA WITH LOVE: HOW 16-YEAR-OLD STUDENTS BUILT A SCHOOL IN GHANA

Georgi Stankov, Center of Public Policy, Sofia

Abstract

The text presents a case study of a 2015 crowdfunding campaign for raising funds for the construction of a school in the West African country of Ghana. The campaign was organized by students from Peyo Yavorov Foreign Language High School in Silistra, Bulgaria. The author presents various aspects of the campaign's organization, key activities, and results, placing the case study in the context of the Covid-19 pandemic in 2020 and the current discussion about the role of the nation state and supranational solidarity.

Keywords: pandemic, national state, solidarity, charity, giving, crowdfunding, education

*„Dedicated to ordinary people
who can make an extraordinary difference.“
10A Class, Silistra, Bulgaria”*

---

¹ Георги Станков е психолог и психодрама терапевт, докторант в катедра "Публична администрация" на СУ "Св. Климент Охридски." Работи по темите гражданско участие и развитие на общности, лидерство, развитие на човешките ресурси, либертариански патернализъм и качество на живот. Има изследвания и публикации в областта на психодраматичния метод и детското участие.

Въведение

Глобалната пандемия на Ковид-19 ни изправи пред множество нови въпроси, чиито отговори със сигурност не знаехме. Един от тях беше свързан с културата, политиката и практиките на взаимопомощ по време на пандемията в Европейския съюз и в България като част от него. През последните години изследователи, политици и общественици изразяваха често противоположни мнения за това колко солидарни са европейците, дали са станали повече или по-малко солидарни, колко солидарни трябва да бъдат и към кого. От една страна солидарността се счита за основна ценност на съюза (Beacullon, 2020), но от друга, все повече са гласовете, че солидарността в ЕС е в криза (Grimmel & Giang, 2017).

Gerhards et al. (2018) идентифицират четири области на европейската солидарност, свързани с европейските кризи през последните години: (1) фискална солидарност, (2) солидарност на социалната държава, (3) териториална солидарност и (4) бежанска солидарност.

Икономическата криза от 2008 г. и кризата на еврозоната засилиха тенденцията много граждани на ЕС да поставят под въпрос на мащаб на европейската солидарност, когато става дума за преразпределение на блага от по-богатите към по-бедните страни в съюза, но случаят, който в най-голяма степен подложи на изпитание идеята за взаимопомощ и подкрепа, беше бежанската криза през 2014 – 2015 г. Държавите от съюза (в лицето на техните национални правителства) бяха изправени пред предизвикателството да намерят устойчиво и работещо за общността решение на кризата, не те не успяха да формулират общоевропейска политика. Нещо повече, „бежанската криза от 2015 година дестабилизира из основи европейския проект” (Krastev, 2020, 35) и за първи път от десетилетия доведе до случаи на затваряне на вътрешните граници в съюза. Въпреки, че липсваше обща политика за справяне с бежанската криза, включително за насърчаване на солидарността в разпределянето на бремето за подкрепа на търсещите закрила лица, Agustín & Jørgensen (2019) отбелязват, че в тази ситуация солидарността на европейците спрямо бежанците беше видима чрез grassroots граждански инициативи в редица европейски страни. Такива инициативи впрочем имаше и в България.²

Новата кризисна ситуация, разиграла се през пролетта на 2020 г., в която всички ние все още сме преки участници, беше пандемията на Ковид-19, дала повод от различни страни да се заговори едва ли не за разпадането на ЕС. Въпреки, че прогнозите за разпад на Европейския съюз са силно преувеличени, безспорно Ковид-19 утвърди националното начало и „допринесе съществено за завръщането на националната държава” (Krastev, 2020, 44). Пандемията не признава държавни граници, но когато експертите я класифицират като за риск на националната сигурност (Davies, 2020; Kostov, 2020), това е косвено признание за значението на нацията и за очакването на гражданите ръководителите на техните национални държави да излязат на преден план при преодоляването на заплахата.

Ако погледем към хоризонта отвъд пандемията и свързаните с нея икономически и обществени трудности, ще видим, че след кризата предстои отново активно да общуваме и

---

² През 2014 и 2015 г. се оказва, че нормативната уредба за организиране на работата с търсещи и получили закрила лица далеч не е достатъчна. Българските институции нямаха капацитет да посрещнат и настанят тези лица, да ги запознаят с правата и задълженията им и да ги включат в интеграционни дейности. В този период доброволци положиха сериозни усилия да компенсират недостатъците в административните, организационните и човешките ресурси на Държавната агенция по бежанците (ДАБ). За подробности за актуалното положение към 2014 г., виж „Интеграцията на получените закрила в България граждани от трети страни – нормативна рамка, национални практики и местни политики” (Stoikova, 2014).

взаимодействията с чужденци; тогава отново ще пътуваме до тях, а те ще идват при нас; отново ще имаме на дневен ред глобални въпроси като преодоляването на бедността в Юга, изчерпването на природните ресурси, борбата с тероризма или ограничаването на замърсяването на природата. Ще се наложи да си припомним, че най-доброто средство за справяне с големите проблеми е да се справяме не с последствията, а с причините за тях, и че това може да се случи, ако сме съюзени с други като нас, а в дадени случаи дори и с тези, с които не сме съвсем еднакви. Вероятно ще си спомним и това, че бежанските потоци към Европа, временно намалели - може би и поради пандемията, - са резултат от локални конфликти и влошаващи се условия на живот, и че благото ни като европейци не може да се постигне и поддържа, ако не неутрализираме рисковете, които носят тези конфликти на юг или на югоизток от общността. Наред с националното чувство, към което се обърнахме с надежда при възприемането на опасността, ще насърчаваме чувството за обща европейска принадлежност, наднационална отговорност и солидарност в нашия все по-взаимозависим свят. Дали ще го направим заради собствения си интерес, или заради хуманистични ценности? Вероятно и заради двете.

Българите и солидарността

Въпреки добре известното стереотипно твърдение, че българите сме щедри и помагачи, класирането на България в Световния индекс на даряването в седем поредни години (от 2010 г. до 2016 г.) показва, че нацията ни не се отличава с голяма степен на щедрост и загриженост към другите хора.

Година	Позиция на България	Общ брой изследвани страни	Източник
2010	141	153	Charities Aid Foundation (2010)
2011	145	153	Charities Aid Foundation (2011)
2012	137	146	Charities Aid Foundation (2012)
2013	118	135	Charities Aid Foundation (2013)
2014	126	135	Charities Aid Foundation (2014)
2015	115	145	Charities Aid Foundation (2015)
2016	129	140	Charities Aid Foundation (2016)

Рангът на страните в класацията се определя от три показателя: оказване на помощ на непознати, даряване на средства за каузи и доброволческа работа. Няма корелация между благосъстоянието на държавите и мястото им в индекса. В Топ 20 на класацията попадат страни като Мианмар, Шри Ланка, Малайзия, Кения, Гватемала, Бутан и Тайланд.

Седемте поредни години, в които България има нисък рейтинг в Световния индекс на даряването, сочат, че не наблюдаваме моментна ситуация, а устойчива обществена тенденция. Можем да намерим едно доста вероятно обяснение за състоянието на българското дарителство в добре известната теория на Хеерт Хофстеде за културните различия и по-конкретно за измерението индивидуализъм – колективизъм (Hofstede, Hofstede and Minkov, 2010). Неговите изследвания позиционират България като страна с

умерено колективистична култура³, при която се наблюдава силна кохезия на индивида с неговата затворена общност, изразяваща се в търсене и оказване на подкрепа само в рамките на „своите“, съчетани с недоверие, negliжиране и изключване на външните и „другите“. Тук се приема за естествено и правилно да се грижим най-вече за малките групи, към които принадлежим. Davidkov (2004) също поддържа, че България е изявена колективистична култура.

Наред с това, предлагам едно допълнително обяснение за ниската степен на помощ и отзивчивост сред българите: обстоятелството, че през годините на прехода България беше предимно получател на чуждестранна помощ, а днес е бенефициент на оперативните програми на Европейския съюз. Основателно е да предположим, че еднопосочният поток на финансова помощ е допринесъл за изграждане на национално ниво на самоуещането, че ние сме достатъчно бедни и на нас трябва да ни се помага, но не и че ние трябва да помагаме на по-бедните.

Можем да спекулираме за възможната положителна корелация между ниската степен на даряване и сравнително ниските нива на щастие на българската популация. Според Световния доклад за щастieto⁴, в периода 2017 – 2019 г. България е на 96-място от 153 страни, като в това отношение е изпреварена от редица страни с по-нисък брутен вътрешен продукт, като Салвадор, Косово, Узбекистан, Никарагуа, Филипините, Хондурас, Ямайка, Боливия и Пакистан (Helliwell et al., 2020 : 20). Един от индикаторите в измерването на нивата на щастие между другото е щедростта. Корелацията между даряване и щастие е още по-вероятна предвид откритието на Walsh (2011), че хората, които участват в доброволчески дейности, проявяват щедрост и допринасят за обществото, обикновено са емоционално по-здрави, духовно зрели и имат по-високи нива на субективно благополучие.

Неучастието на гражданите не се проявява само по отношение на благотворителни дейности и кампании, които са извън тяхната тясна общност и интерес. То има паралели и с политическата култура в България, която Гълъбов (Galabov, 2011) определя като култура от поданически тип⁵ или политическа култура на несигурност. В тази перспектива българинът е не толкова инициативен и асертивен гражданин, колкото е поданик, интересуващ се предимно от това какво може да му направи държавата и от нейната сила и капацитет да се намесва в личния му живот.

В този социокултурен контекст бих искал да представя случай от 2015 г., който на фона на бързо променящия се свят през последните месеци може да изглежда далечен и несъответстващ на актуалните обществени теми и приоритети, но който – вярвам – скоро

---

³ Например в класацията по индекса за индивидуализъм от 76 държави, в които са изследвани служители на компанията на IBM, България споделя 48-50 място с Мексико и Румъния. Виж повече в *Cultures and organizations: software of the mind: intercultural cooperation and its importance for survival*, pp.95-97.

⁴ Световният доклад за щастieto (англ.: World Happiness Report) е издание на Мрежата на ООН за решения за устойчиво развитие. Щастieto е субективно усещане, но се счита, че съществува положителна корелация между усещането за щастие и няколко променливи (включително реален БВП на глава от населението, социална подкрепа, очаквана продължителност на живота, свобода на избор на живот, щедрост и възприятия за корупция).

⁵ Терминът „поданическа култура“ идва от известната класификация на типовете политически култури според Алмънд и Верба. Те разграничават три типа култури: патриархална, поданическа и участническа. Характерно за поданическата култура е, че индивидът, който е неин носител, очаква да бъде ръководен като обект, вместо да бъде активен субект в политическия процес. Изключителните приноси на Алмънд и Верба в теорията на политическата култура са подробно разгледани от Танев (Tanev, 2012) в „Политическата култура“, стр.160-175.

отново ще заеме своето място като пример за ценностите на европейските страни – способността да сме солидарни не само на национално, не само на европейско, но и на глобално ниво.

Случаят представлява инициатива на ученици от гр. Силистра за набиране на средства с цел изграждане на начално училище в Република Гана. Кампанията се провежда чрез локални акции в града и чрез краудфъндинг кампания в интернет. По една символична случайност, годината на кампанията беше Европейска година на развитието.

Европейският парламент (European parliament, 2014) обяви 2015 г. за Европейска година на развитието, с което за пореден път подчерта ангажимента на съюза да оказва помощ на развиващите се страни в борбата с бедността, неграмотността, инфекциозните заболявания и т.н. ЕГР имаше за цел да повиши общественото разбиране за проблемите на развитието в други страни, както и да насърчи прякото участие на гражданите на Съюза и в сътрудничеството за развитие. Като държава член на ЕС, България официално подкрепи това решение и проведе символична информационна кампания. Но когото става дума за развитие, за развиващи се страни, за цели на хилядолетието и т.н., това не говори много на българските граждани и не ги вълнува особено, а отношението им не може да се промени с мимолетни информационни кампании. За сметка на това, за младежите, които през 2015 г. бяха в 10^а клас на Езикова гимназия „Пейо Яворов“ в гр. Силистра, светът вече не е същият, защото през същата година те построиха училище в африканската държава Гана.

Изследване на случая

През 2014 г. 26-годишният американец Майкъл Пелехач пристига в България, за да преподава английски език за една учебна година като стипендиант на фондация Фулбрайт (NorthWest Observer, 2014). Разпределен е да работи в Езикова гимназия „Пейо Яворов“ – Силистра. Отзивите му са страната и хората са много положителни, но му прави впечатление, че в България „има много малък интерес към филантропията или доброволчеството“ (Pelehach, 2015a). Той решава да опита да промени това и се обръща към своите ученици с една идея.

Цел

През март 2015г., учениците на Пелехач от 10^а клас в ЕГ „Пейо Яворов“ си поставят за цел да наберат 25 000 долара за строителството на училище в бедна държава. Между различни варианти в Югоизточна Азия, Южна Америка и Африка, учениците избират селището Адаклу Торда (Adaklu Torda) в региона Волта в република Гана. В началното училище на селището под открито небе учат няколко десетки деца от първи до трети клас. Занятията понякога пропадат заради неблагоприятни климатични условия. Липсва учебна база. Голяма част от децата отпадат от училище (Pelehach, 2015b). 10^а клас нарича своята кампания „Build them a school. Build them a future.“

Учебни занятия в Адаклу Торда преди построяването на ново училище. Източник: блогът I'm Balkan on Sunshine

Лидерство

Водачът на кампанията е Пелехач. Той е едновременно морален вдъхновител, ментор и основен ръководител на кампанията. Пелехач помага на учениците си в няколко насоки: споделяне на опита от успешни доброволски кампании на различни локации, свързване с организации, които подкрепят краудфъндинг кампании в областта на образованието, координиране на отделните дейности в хода на кампанията.

Времеви обхват

Кампанията по фონдонабирането продължава през периода март – май 2015 г. Последващите дейности на терен в Гана до финалното построяване и откриване на училището продължават до месец ноември същата година.

Териториален обхват

Център на кампанията е Силистра, но териториалният ѝ обхват е глобален.

Метод на набиране на средства

Основен метод на набиране на средства е краудфъндинг (англ.: crowdfunding) моделът, при който се разчита не няколко донори да дарят големи суми, а множество хора да участват с по-малки суми за определена кауза. За краудфъндинг се използва платформата на базираната в Ню Йорк организация “Pencils of promise”.⁶

Вторият метод за набиране на средства е чрез офлайн дейности в гр. Силистра. В Силистра се осъществяват две благотворителни акции: кулинарен базар с разпродажба на храна, произведена от учениците, и концертът „10А и приятели“, в който се включват местни таланти и общественици. Тези събития също генерират известна сума за макпанията.

---

⁶ Pencils of promise е организация, подкрепяща фондонабирателни кампании на отделни личности и групи по света, чиято цел е да изградят нови училища в развиващите се страни. Организацията е изградила над 300 училища Гана, Гватемала и Лаос. За подробности виж сайта на Pencils of promise: <https://pencilsofpromise.org>

Послание и визуална идентичност

Кампанията има лого и послание „Да им построим училище. Да им изградим бъдеще“.⁷ Логото и посланието са масово използвани в онлайн и офлайн дейностите на кампанията и по този начин я правят лесно разпознаваема.

Логото на кампанията. Източник: Фейсбук страницата „Build them a school. Build them a future“

Организация и дейности

Учениците се разделят на четири екипа: Маркетинг, Продуценти, Мотиватори и Фондонабиратели. Всеки екип работи по конкретни задачи: създаване на текстово или видео съдържание за социалните мрежи, организиране на офлайн събития, писане на сценарии, осъществяване на контакти с партньори и т.н. Учениците са овластени да инициират и организират отделните дейности в рамките на кампанията, което допринася за развитието на креативността, лидерските им качества, уменията за работа в екип и т.н.

Ролята на организацията Pencils of promise не е само да осигури възможност за даряване онлайн. Организацията популяризира кампанията чрез своите информационни канали и подпомага процеса както сред учениците, така и сред местната общност в Гана.

Важен и търсен елемент в реализацията на проекта в Гана е участието на местната общност. Учителите, местните лидери и родителите на децата от Адаклу Торда полагат доброволен безвъзмезден труд за построяването на новата училищна сграда. Техният остойностен труд се равнява на 20% от разходите на строежа (Radoeva, 2015). Участието в процеса допринася за развитието на местната общност и превръща местните жители от пасивни реципиенти в съавтори и създатели на собственото им училище.

Публичност, връзки с обществеността, канали за комуникация

Основното средство за популяризиране на кампанията са социалните медии. Учениците и техният учител използват различни онлайн социални мрежи, както и няколко традиционни медии (местни вестници и телевизионни канали). Главните комуникационни средства за популяризиране на каузата сред потенциалните дарители са:

- Страницата в сайта за фандонабиране Pencils of promise.⁸

⁷ Визуалната идентичност с логото и мотото на кампанията най-лесно може да се види в специално създадената Facebook страница “Build them a school. Build them a future”, достъпна онлайн на адрес: <https://www.facebook.com/Build-them-a-school-Build-them-a-future-1560018674248467>

⁸ Страница за набиране на средства в сайта на организацията Pencils of promise: <https://fundraise.pencilsofpromise.org/fundraise?fcid=395631>

- Блогът на Майкъл Пелехач.⁹
- Фейсбук страницата на инициативата.¹⁰
- Канал в YouTube.¹¹

Резултати

Резултатите от кампанията могат да се категоризират в две измерения: външно (материални и социални, които отразяват дейността по проекта и крайния материален ефект от работата) и вътрешно (интраперсонални, които отразяват личностното развитие на учениците, участвали в кампанията).

Външни измерения: в crowdfunding кампанията се включват над 300 души от различни държави, които даряват 28 780 долара, а самите ученици доброволстват в дейностите на кампанията. В резултат е построена нова училищна сграда за 78 деца и 10 учители в района Волта в република Гана. Местната общност в Адаклу Торда се развива, като се организира и участва с безвъзмезден труд в строежа. Училището е открито на 11 ноември 2015г. На сградата е поставена възпоменателна плоча с надпис на английски език: “Dedicated to ordinary people who can make an extraordinary difference. - 10A Class, Silistra, Bulgaria”¹² (Pelehach, 2015c).

Сградата на построеното чрез краудфъндинг кампания Adaklu Torda Pre-School and Primary School. Източник: блогът I'm Balkan on Sunshine

Вътрешни измерения: след приключването на кампанията, Пелехач и учениците му анализират своя нов житейски опит. Учителят задава на учениците си въпроса „Какво научихте от този проект?“ От обратната връзка им е видно, че те откриват ново познание за

⁹ Блог „I'm Balkan of Sunshine“: <https://balkanonsunshine.wordpress.com>

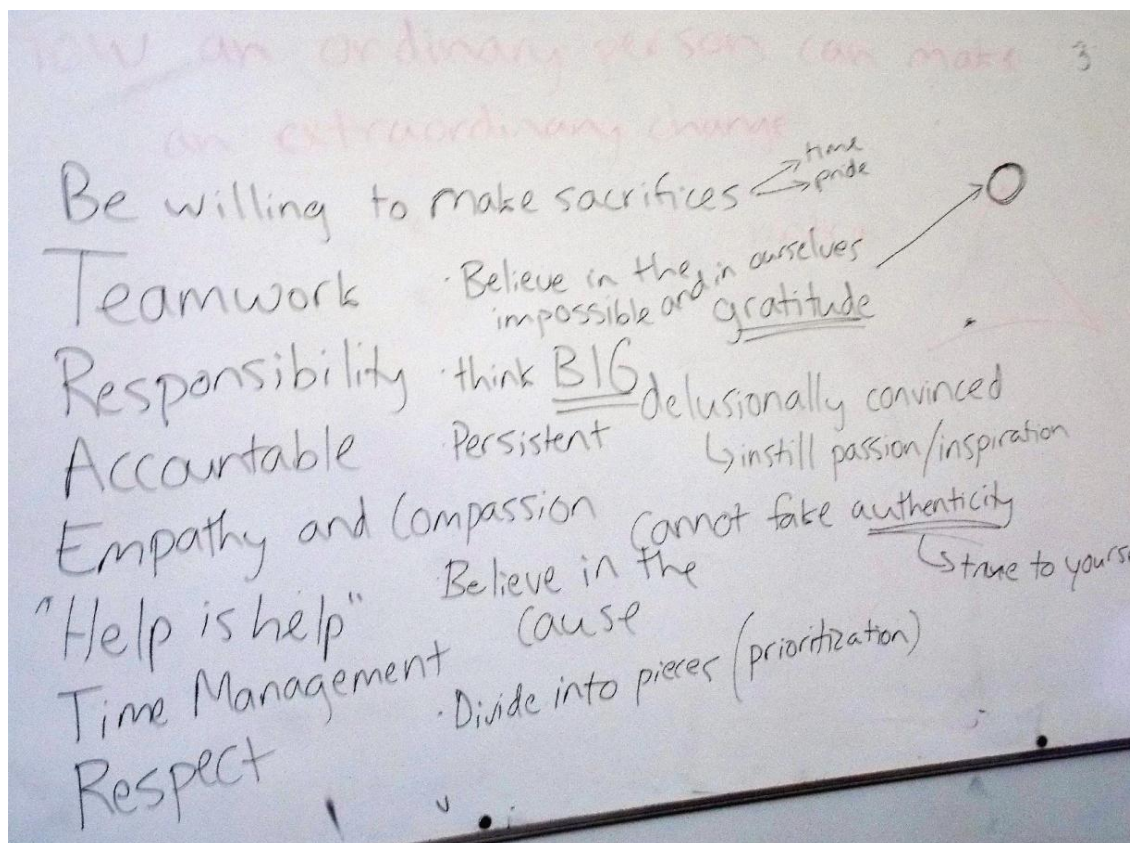
¹⁰ Фейсбук страница „Build them a school. Build them a future“: <https://www.facebook.com/Build-them-a-school-Build-them-a-future-1560018674248467>

¹¹ YouTube канал „Build them a school. Build them a future“: https://www.youtube.com/channel/UcK9DNDgMizEg_Udr23Iwqgg

¹² Превод на български език: „Посвещава се на обикновените хора, които могат да направят изключителна промяна.“

себе си, развиват нови ценности, умения и качества. Отговорите им включват „емпатия и съчувствие“, „готовност да се правят жертви“, „уважение“, „отговорност“, „групова работа“, „управление на времето“, „мисли в голям мащаб“, „вярвай в каузата“ и др. (Pelehach, 2015d). Оказва се също, че участието в кампанията не е (транс)формиращо само за учениците – то е такова и за учителя, който твърди, че изминалата година е „най-преобразуващата в живота му“ (Pelehach, 2015e).

Измерения на интраперсоналната промяна в учениците, участвали в кампанията "Build them school, build them future". Източник: блогът I'm Balkan of Sunshine

Заклучение

Значението на кампанията на учениците от Силистра далеч надминава конкретната цел и резултати, защото през Европейската година на развитието в България това беше единственият случай на недържавна, неинституционална, независима и (както често се използва английският термин) grassroots инициатива за подпомагане на бедни общности и страни. В този смисъл, връщането към 2015 г. е поглед към бъдещето и към темите, които тепърва ще стават актуални за обществото ни и по които предстои да продължим дискусии след пандемията.

Когато България стана член на ЕС преди 13 години, все по-дълбоката интерграция на съюза изглеждаше очевидна и безалтернативна, а националната държава, особено в контекста на историята на Европа през 20. век, сякаш беше компрометирана. Все пак, и тогава имаше твърдения, че националната държава не е демодне. Както отбелязах в уводните думи, развитието на бежанската криза и пандемията на Ковид-19 в Европа като своеобразно движение на махалото ни поведе към реставрация на ролята и авторитета на националната

държава. Бих казал, обаче, че въпреки това наднационалното не е демоте. След, въпреки или заради Ковид-19, в един постепенен и неусетен стремеж за постигане на равновесие, нациите и гражданите ще продължат да развиват своята международна свързаност, сътрудничество, взаимопомощ, солидарност и взаимозависимост. Въпросът пред нас като граждани ще бъде готови ли сме като учениците от 10^а през 2015 г. да изберем активното гражданство в една участническа политическа култура и ще бъдем ли достатъчно инициативни, посветени и решителни в постигането на своите желания и предпочитания, независимо дали имат локално, национално и международно измерение.

БИБЛИОГРАФИЯ

Agustín, O., M. Jørgensen (2019). *Solidarity and the 'Refugee Crisis' in Europe*. London: Palgrave Macmillan.

Beacullon, C. (2020). *European Solidarity in Times of Emergency: An Introduction to the Special Focus on COVID-19 and the EU*. European Papers; European Forum, Highlight of 25 April 2020, pp. 1-3. Retrieved from <http://www.europeanpapers.eu/en/europeanforum/european-solidarity-in-times-of-emergency-introduction-special-focus-covid-19>.

Charities Aid Foundation (2010). *World Giving Index 2010*, retrieved from <https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/worldgivingindex28092010print.pdf>.

Charities Aid Foundation (2011). *World Giving Index 2011*, retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/world_giving_index_2011_191211.pdf.

Charities Aid Foundation (2012). *World Giving Index 2012*, retrieved from <https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/worldgivingindex2012web.pdf>.

Charities Aid Foundation (2013). *World Giving Index 2013*, retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/worldgivingindex2013_1374aweb.pdf.

Charities Aid Foundation (2014). *World Giving Index 2014*, retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf_wgi2014_report_1555awebfinal.pdf.

Charities Aid Foundation (2015). *World Giving Index 2015*, retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/caf_worldgivingindex2015_report.pdf.

Charities Aid Foundation (2016). *World Giving Index 2016*, retrieved from https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-publications/1950a_wgi_2016_report_web_v2_241016.pdf.

- Davidkov, T. (2004). Where Does Bulgaria Stand?. *Papeles del Este*, 8, pp. 1-22. Retrieved from <https://revistas.ucm.es/index.php/PAPE/article/view/PAPE0404120001A/25824>.
- Davies. S. (2020). National Security and Pandemics [Website article]. UN Chronicle, retrieved from <https://www.un.org/en/chronicle/article/national-security-and-pandemics>.
- European Parliament (2014, 9 May). Decision No 472/2014/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on the European Year for Development (2015). Official Journal of the European Union, retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2014/472/oj>.
- Gerhards, J., H. Lengfeld, Z. S. Ignácz, F. K. Kley & M. Priem (2018): How Strong is European Solidarity? BSSE Working Paper No. 37. Berlin: Freie Universität Berlin. Retrieved from https://refubium.fu-berlin.de/bitstream/handle/fub188/22703/BSSE-Nr_-37.pdf.
- Grimmel, A., S. Giang (2017). Preface. In: Grimmel, A., S. Giang (eds.) *Solidarity in the European Unicon – A Fundamental Value in Crisis*, pp.vii-viii. Berlin: Springer.
- Helliwell, J. F., R. Layard, J. D. Sachs, and J.-E. De Neve (eds.) (2020). *World Happiness Report*. New York: Sustainable Development Solutions Network. Retrieved from <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2020/WHR20.pdf>.
- Hofstede, G., G. Hofstede, M. Minkov (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind: Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival*, 3rd ed. McGraw-Hill.
- NorthWest Observer (2014, 8 August). Pelehach awarded Fulbright scholarship [Website article]. NorthWest Observer, retrieved from <http://nwobserver.com/Main.asp?SectionID=2&SubSectionID=62&ArticleID=6267>.
- Pelehach, M. (2015a, 26 February). Making a difference [Blog post]. I'm Balkan on Sunshine, retrieved from <https://balkanonsunshine.wordpress.com/2015/02/26/making-a-difference>.
- Pelehach, M. (2015b, 30 July), Pencils of Promise: School Update! [Blog post]. I'm Balkan of Sunshine, retrieved from <https://balkanonsunshine.wordpress.com/2015/07/30/pencils-of-promise-school-update>.
- Pelehach, M. (2015c, 26 November), It's Finished! [Blog post]. I'm Balkan of Sunshine, retrieved from <https://balkanonsunshine.wordpress.com/2015/11/26/its-finished>.
- Pelehach, M. (2015d, 12 June), Celebrating Success and a Personal Message from Adam Braun [Blog post]. I'm Balkan of Sunshine, retrieved from <https://balkanonsunshine.wordpress.com/2015/06/12/celebrating-success-and-a-personal-message-from-adam-braun>.
- Pelehach, M. (2015e, 23 September), Bulgaria: A Year in Summary [Blog post]. I'm Balkan of Sunshine, retrieved from <https://balkanonsunshine.wordpress.com/2015/09/23/bulgaria-a-year-in-summary>.
- Walsh, R. (2011). Lifestyle and Mental Health. *American Psychologist*, 66(7), pp. 579–592.
- Гълъбов, А. (2011). Право и политика: конституиране на демокрацията в Централна и Източна Европа. София: Нов български университет. [Galabov, A. (2011). *Pravo i politika: konstituirane na demokratsiyata v Tsentralna i Iztochna Evropa*. Sofia: Nov balgarski universitet.]
- Костов, И. (2020, 8 април). Пандемията – фази и изходи [Статия в сайт]. Mediapool.bg, извлечено от <https://www.mediapool.bg/pandemiyata---fazi-i-izhodi-news305901.html>. [Kostov,

I. (2020, 8 april). Pandemiyata – fazi i izhodi [Statia v sayt]. Mediapool.bg, izvlecheno ot <https://www.mediapool.bg/pandemiyata---fazi-i-izhodi-news305901.html>.]

Кръстев, И. (2020). Утре ли е вече? Как пандемията променя Европа. София: Обсидиан. [Krastev, I. (2020). Utre li e veche? Как pandemiyata promenya Evropa. Sofia: Obsidian.]

Радоева, К. (2015, 19 декември). Какво се случва, когато „и само една мечта стига“. [Публикация във Фейсбук]. Фейсбук страница на ЕГ „Пею Яворов“ – Силистра, извлечено от <https://www.facebook.com/p.yavorov/posts/878300045616514:0>. [Radoeva, K. (2015, 19 dekemvri). Kakvo se sluchva, kogato „i samo edna mechta stiga“. [Publikatsia vav Feysbuk]. Feysbuk stranitsa na EG „Pejo Yavorov“ – Silistra, izvlcheeno ot <https://www.facebook.com/p.yavorov/posts/878300045616514:0>.]

Стайкова, Л. (2014). Интеграция на получилите закрила в България граждани от трети страни – нормативна уредба, национални практики и местни политики. Публични политики.BG, 5(2), 29-39. Извлечено от <http://ejpp.eu/index.php/ejpp/article/viewFile/176/155>. [Staykova, L. (2014). Integratsia na poluchilite zakrila v Bulgaria grazhdani ot tretii strani – normativna uredba, natsionalni praktiki i mestni politiki. Publichni politiki.BG, 5(2), 29-39. Izvlecheno ot <http://ejpp.eu/index.php/ejpp/article/viewFile/176/155>.]

Танев, Т. (2012). Политическата култура. София: Университетско издателство “Св. Климент Охридски”. [Tanev, T. (2012). Politicheskata kultura. Sofia: Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”.]